

TÍNH NHÂN DÂN TRONG “LỜI KÊU GỌI THI ĐUA ÁI QUỐC” CỦA CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH

Ngày nhận: 04/05/2018
Ngày phản biện: 30/05/2018
Ngày duyệt đăng: 15/06/2018

 NGUYỄN QUANG BÌNH*

Tóm tắt: Bài viết tập trung làm rõ tính nhân dân trong “Lời kêu gọi thi đua ái quốc” năm 1948 của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Đây là thuộc tính bao trùm, xuyên suốt toàn bộ nội dung lời kêu gọi của Bác Hồ, từ xác định mục đích đến phương châm, cách thức tiến hành phong trào thi đua yêu nước. Trên cơ sở đánh giá thực trạng phong trào thi đua yêu nước hiện nay, tác giả đề xuất bốn biện pháp chính theo hướng tăng cường tính nhân dân nhằm nâng cao chất lượng, hiệu quả của phong trào thi đua yêu nước theo tư tưởng của “Lời kêu gọi thi đua ái quốc”.

Từ khóa: Hồ Chí Minh; Nhân dân; Thi đua.

QUALITY PEOPLE IN “WORD APPEALED EMULATION PATRIOTIC” OF THE HO CHI MINH PRESIDENT

Abstract: The article focuses on clarifying people’s identity in President Ho Chi Minh’s in 1948 “Word appealed emulation patriotic”. This is the overarching attribute of Uncle Ho’s appeal, from defining the purpose to the motto, how to conduct the patriotic emulation movement. Based on the assessment of the actual situation of the patriotic emulation movement, the author proposes four main measures in the direction of enhancing the people’s character in order to improve the quality and efficiency of the patriotic emulation movement according to the ideology of “Word appealed emulation patriotic”.

Keywords: Ho Chi Minh; People; Emulation.

1. Đặt vấn đề

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt quan tâm đến vấn đề thi đua yêu nước. Bản thân Người đã có hơn 200 bài nói, bài viết đề cập đến vấn đề thi đua ái quốc và khen thưởng. Đặc biệt, cách đây 70 năm, giữa thời kỳ gian khổ, ác liệt nhất trong cuộc kháng chiến chống Pháp, theo sáng kiến của Người, ngày 27/3/1948, Đảng ta đã ra Chỉ thị đẩy mạnh phong trào thi đua ái quốc để động viên mọi lực lượng tham gia kháng chiến và kiến quốc. Để triển khai Chỉ thị này, nhân kỷ niệm 1000 ngày toàn quốc kháng chiến, ngày 11/6/1948, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã ra “Lời kêu gọi thi đua ái quốc”. Chỉ với văn vắn 441 từ nhưng “Lời kêu gọi thi đua ái quốc” đã khái quát rõ nét, toàn diện mục đích, tính chất, phương châm, cách thức trong thực hiện phong trào thi đua yêu nước. Trong đó, Người rất coi trọng và đề cao tính nhân dân trong phong trào thi đua yêu nước, nhằm phát huy sức mạnh toàn dân, tạo thành phong trào rộng khắp đưa sự nghiệp cách mạng đi đến thắng lợi.

¹ Quốc hội, *Luật Thi đua, khen thưởng*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2013, tr.2.

2. Nội dung

2.1. Thi đua và tính nhân dân trong thi đua yêu nước

Trong quá trình tồn tại và phát triển của xã hội loài người, với những hình thức, mức độ, tính chất, ý nghĩa khác nhau, việc “thi đua” giữa các cá nhân, tộc người, quốc gia đã diễn ra và là một động lực cho sự tiến bộ hợp quy luật. Đối với dân tộc Việt Nam, tinh thần yêu quê hương, đất nước được thể hiện ở việc, mọi người ra sức đóng góp xây dựng xóm làng, quê hương, đất nước ngày một giàu đẹp, văn minh. “Thi đua là hoạt động có tổ chức với sự tham gia tự nguyện của cá nhân, tập thể nhằm phấn đấu đạt được thành tích tốt nhất trong xây dựng và bảo vệ Tổ quốc”¹. Như vậy, tính nhân dân trong thi đua yêu nước là sự thể hiện những lí tưởng, ý nguyện của nhân dân về chính nghĩa, tự do, hạnh phúc, về cái đẹp, là xây dựng lòng tự hào chính đáng của mỗi người dân về quê hương, dân tộc.

* Trưởng Sĩ quan Chính trị, Bộ Quốc phòng

2.2. Biểu hiện tính nhân dân trong “Lời kêu gọi thi đua ái quốc” của Chủ tịch Hồ Chí Minh

“Lời kêu gọi thi đua ái quốc” mang tính chất như một lời “Hịch” để phát động một phong trào quần chúng rộng lớn, nhằm “kháng chiến, kiến quốc” thành công, nhưng đồng thời thể hiện những quan điểm cơ bản của Hồ Chí Minh về tổ chức, lãnh đạo một phong trào cách mạng. Đó là quan điểm về vai trò quyết định của quần chúng nhân dân trong sự nghiệp cách mạng, về đoàn kết toàn dân. Có thể khái quát về tính nhân dân trong “Lời kêu gọi thi đua ái quốc” của Chủ tịch Hồ Chí Minh trên bốn nội dung chủ yếu sau đây:

Thứ nhất, thi đua yêu nước nhằm mục đích phục vụ toàn thể nhân dân. Thi đua là để thực hiện tốt nhiệm vụ chủ yếu của mỗi thời kỳ cách mạng trong tình hình và điều kiện lịch sử cụ thể, nhằm “...để gây: Hạnh phúc cho dân”². Trong thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp, Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu rõ thi đua yêu nước là để: “Diệt giặc đói. Diệt giặc dốt. Diệt giặc ngoại xâm”³. Mục đích trước mắt của thi đua ái quốc là diệt giặc đói, diệt giặc dốt, diệt giặc ngoại xâm, làm cho toàn dân đủ ăn, đủ mặc; toàn dân biết đọc, biết viết; toàn bộ đội đầy đủ lương thực, khí giới, để diệt ngoại xâm, toàn quốc sẽ thống nhất, độc lập hoàn toàn. Mục đích lâu dài là dân tộc độc lập, dân quyền tự do và dân sinh hạnh phúc. Như vậy, mục đích cao nhất, cốt lõi nhất của thi đua ái quốc là nhằm làm cho mọi người dân có cuộc sống ấm no, tự do, hạnh phúc, có điều kiện phát triển toàn diện.

Thứ hai, thi đua yêu nước là việc tổ chức cho các tầng lớp nhân dân được quyền và có nghĩa vụ đóng góp vào công việc chung của đất nước, tùy theo sức lực của mình. Để thực hiện được mục đích thi đua, Hồ Chí Minh đã nêu rõ “Cách làm là: Dựa vào: Lực lượng của dân. Tinh thần của dân”⁴. Tư tưởng “lấy dân làm gốc” một lần nữa được Người khẳng định. Hưởng ứng “Lời kêu gọi thi đua ái quốc” của Bác, quân và dân cả nước đã dấy lên phong trào thi đua tăng gia sản xuất, giết giặc lập công sôi nổi, rộng khắp, người người thi đua, ngành ngành thi đua. Tư tưởng ai cũng thi đua tham gia kháng chiến, kiến quốc đã chỉ đạo phong trào thi đua ái quốc trong suốt cuộc kháng chiến chống Pháp. Phong trào thi đua yêu nước đã trở thành động lực tinh thần mạnh mẽ thúc đẩy mọi mặt hoạt động kháng chiến, kiến quốc, tạo ra thế và lực mới, đưa cuộc kháng chiến chuyển sang giai đoạn ta giành

thế chủ động trên chiến trường. Tư tưởng về thi đua ái quốc trong “Lời kêu gọi thi đua yêu nước” là yêu cầu cụ thể đối với phong trào thi đua thời kỳ kháng chiến chống Pháp. Qua đó, thể hiện tư tưởng chung của Người về thi đua ái quốc trong mọi thời kỳ cách mạng là tất cả mọi người đều thi đua thực hiện tốt nhiệm vụ cách mạng.

Thứ ba, thi đua yêu nước là trách nhiệm của toàn dân, không phân biệt giai tầng, địa vị, giới tính... Trong thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp, Người kêu gọi “Mỗi người dân Việt Nam, bất kỳ già, trẻ, trai, gái; bất kỳ giàu, nghèo, lớn, nhỏ, đều cần phải trở nên một chiến sĩ tranh đấu trên mặt trận: quân sự, kinh tế, chính trị, văn hóa”⁵. Điều này xuất phát từ tính chất toàn diện của cuộc kháng chiến. Mỗi tổ chức, mỗi người yêu nước đều thi đua trong công việc của mình, làm nhanh hơn, nhiều hơn, tốt hơn. Thi đua là yêu nước, yêu nước thì phải thi đua, thi đua là một cách yêu nước thiết thực nhất. Thi đua ái quốc là con đường phát huy tinh thần yêu nước của mọi tầng lớp nhân dân vào nhiệm vụ kháng chiến, kiến quốc có hiệu quả nhất.

Thứ tư, thi đua yêu nước là nhằm phát huy sức mạnh của mọi người dân. Phương châm dựa vào dân để đạt mục đích phục vụ nhân dân đã được Đảng ta thực hiện trong thi đua yêu nước thời kỳ kháng chiến chống Pháp (1945-1954), nhằm phát huy sức lực của mọi người, theo lời dạy của Bác: “Các cụ phụ lão thi đua đốc thúc con cháu hăng hái tham gia mọi công việc. Các cháu nhi đồng thi đua học hành và giúp việc người lớn. Đồng bào phú hào thi đua mở mang doanh nghiệp. Đồng bào công nông thi đua sản xuất. Đồng bào trí thức và chuyên môn thi đua sáng tác và phát minh. Nhân viên Chính phủ thi đua tận tụy làm việc, phụng sự nhân dân. Bộ đội và dân quân thi đua giết cho nhiều giặc, đoạt cho nhiều súng. Nói tóm lại, ai cũng thi đua, ai cũng tham gia kháng chiến và kiến quốc”⁶. Tuy mỗi người một việc nhưng đều là công việc kháng chiến, kiến quốc, vì vậy có quan hệ hỗ trợ lẫn nhau. Nông dân thi đua làm nhiều lúa gạo, công nhân thi đua sản xuất nhiều súng đạn, trí thức thi đua phát minh sáng

² Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 5, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr.444.

³ Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Sđd, tập 5, tr.444.

⁴ Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Sđd, tập 5, tr.445.

⁵ Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Sđd, tập 5, tr.445.

⁶ Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Sđd, tập 5, tr.445.

chế thì bộ đội đủ ăn mặc, đủ vũ khí, đánh mạnh thắng nhiều. Bộ đội thì đua diệt nhiều giặc, lập nhiều chiến công thì vùng giải phóng, tính mạng của nhân dân được bảo vệ, nhân dân được làm ăn yên ổn. Khi thì đua ái quốc ăn sâu, lan rộng khắp mọi người và mọi mặt, thì đua trở thành phong trào sôi nổi sẽ phát huy ưu điểm, sửa chữa khuyết điểm, vượt mọi khó khăn, thực hiện triệt để những nhiệm vụ kháng chiến, kiến quốc.

Như vậy, tính nhân dân đã được Hồ Chí Minh tập trung đề cập xuyên suốt, toàn diện và mang giá trị nhân văn cao cả trong “Lời kêu gọi thi đua ái quốc”. Cùng với “Lời kêu gọi thi đua ái quốc”, nhiều bài nói, bài viết tiếp sau của Chủ tịch Hồ Chí Minh, các tài liệu, chỉ thị của Đảng, cơ sở lý luận, quan điểm về thi đua yêu nước được hình thành. Đặc biệt, Người nhấn mạnh: “Thi đua là yêu nước, yêu nước thì phải thi đua. Và những người thi đua là những người yêu nước nhất”⁷. Thi đua ái quốc do Người khởi xướng và trực tiếp lãnh đạo đã trở thành phong trào hành động cách mạng sôi nổi, rộng khắp, lôi cuốn cả dân tộc tham gia. Các phong trào thi đua như “Hũ gạo kháng chiến”, “Sóng Duyên Hải” trong công nghiệp, “Gió Đại Phong” trong nông nghiệp, “Cờ ba nhất” trong lực lượng vũ trang, “Hai tốt” trong trường học, “Thầy thuốc như mẹ hiền” trong ngành y tế, “Ba cải tiến” trong các cơ quan, “Ba đảm đang” trong phụ nữ, “Ba sẵn sàng” trong thanh niên, “Vì miền Nam ruột thịt”... góp phần quan trọng làm nên chiến thắng trong sự nghiệp kháng chiến và kiến quốc của đất nước.

2.3. Tính nhân dân trong phong trào thi đua yêu nước hiện nay - thực trạng và giải pháp

Hiện nay, tính nhân dân trong công tác thi đua, khen thưởng đã có những biểu hiện rõ nét, tích cực, góp phần thực hiện thắng lợi các mục tiêu, nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội. Phong trào thi đua yêu nước đã được tổ chức sâu rộng, từng bước đổi mới nội dung, hình thức phát động thi đua, bám sát thực tiễn và thực hiện nhiệm vụ chính trị ở từng địa phương, đơn vị. Công tác khen thưởng cơ bản bảo đảm theo quy định của pháp luật, việc phát hiện, bồi dưỡng, tổng kết và nhân điển hình tiên tiến, gương người tốt, việc tốt đã từng bước được quan tâm. Hệ thống pháp luật về thi đua, khen thưởng từng bước được hoàn thiện. Bộ máy làm công tác thi đua, khen thưởng các cấp được củng cố, kiện toàn. Phong trào thi đua yêu nước đã có sự phát triển mạnh mẽ, rộng khắp và mang tính nhân dân sâu sắc như các phong

trào “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa”, “Toàn dân đoàn kết xây dựng nông thôn mới, đô thị văn minh”, “Người Việt Nam ưu tiên dùng hàng Việt Nam”, “Vì người nghèo”, “Đền ơn đáp nghĩa”... đạt nhiều hiệu quả thiết thực.

Tuy nhiên, phong trào thi đua chưa phát triển đồng đều, liên tục, có nơi còn đơn điệu. Công tác lãnh đạo, chỉ đạo, tổ chức phong trào thi đua yêu nước ở một số ngành, địa phương vẫn còn mang nặng tính hình thức. Nội dung, chỉ tiêu các phong trào thi đua yêu nước còn chung chung, chưa bám sát thực tiễn đời sống nhân dân, chưa hướng vào việc tháo gỡ những khó khăn, vướng mắc, đáp ứng được nguyện vọng chính đáng của quần chúng nhân dân. Đặc biệt, vẫn còn có cán bộ, đảng viên chưa nhận thức đúng vị trí, ý nghĩa trong thực hiện phong trào thi đua yêu nước, thiếu sự tập trung trong lãnh đạo, chỉ đạo, lúng túng trong thực hiện, có tư tưởng thụ động, ỷ lại. Việc tuyên truyền, phổ biến kinh nghiệm và tổ chức học tập gương điển hình tiên tiến, người tốt, việc tốt chưa thực sự hiệu quả, sức lan tỏa của những tấm gương tốt còn hạn chế... Một số ngành, địa phương hoạt động nặng về bề nổi, sáo rỗng, hình thức, chạy theo phong trào, hiệu quả thấp.

Để tăng cường hơn nữa tính nhân dân góp phần nâng cao chất lượng, hiệu quả phong trào thi đua yêu nước hiện nay, cần thực hiện đồng bộ, toàn diện nhiều biện pháp, trong đó, cần chú ý thực hiện tốt một số biện pháp cốt lõi sau đây:

Một là, không ngừng củng cố, tăng cường sự lãnh đạo sâu sát của các cấp ủy, tổ chức Đảng đối với công tác thi đua, khen thưởng. Các cấp ủy, tổ chức đảng, người đứng đầu cơ quan, đơn vị phải trực tiếp lãnh đạo, chỉ đạo và chịu trách nhiệm về chất lượng, hiệu quả công tác thi đua, khen thưởng, nhất là việc thực hiện Chỉ thị số 34-CT/TW “Về tiếp tục đổi mới công tác thi đua, khen thưởng” (2014). Thường xuyên bám sát cơ sở, tăng cường kiểm tra, giám sát, kịp thời phát hiện, ngăn ngừa tiêu cực trong công tác thi đua, khen thưởng. Mỗi chi bộ, đảng viên cần phát huy tốt vai trò tiên phong, gương mẫu và là hạt nhân trong các phong trào thi đua ở cơ sở, gắn với việc “Học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh”. Tạo sự thống nhất về tư tưởng trong việc tổ chức thực hiện công tác thi đua, khen thưởng. Các cấp ủy, chi bộ Đảng tăng cường sự lãnh đạo đối với công tác thi đua, khen thưởng; các tổ chức đoàn

⁷ Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Sđd, tập 6, tr.273.

thể phối hợp vào cuộc một cách quyết liệt để công tác thi đua, khen thưởng phát triển thường xuyên, đồng bộ, sâu rộng, đạt kết quả cao nhất. Mỗi cá nhân cần xác định tư tưởng thi đua, phấn đấu hết mình trong từng nhiệm vụ công tác, trong các lĩnh vực của đời sống, nâng cao chất lượng công tác về mọi mặt để hoàn thiện bản thân.

Hai là, thường xuyên đổi mới nội dung, hình thức, phương pháp tổ chức các phong trào thi đua theo hướng thiết thực, trọng tâm, hiệu quả, hướng về cơ sở, bám sát nhiệm vụ chính trị được giao, gắn với thực tiễn đời sống của nhân dân. Trên cơ sở đặc điểm, tình hình cụ thể, mỗi cơ quan, đơn vị, tổ chức cần xác định các hình thức thi đua phong phú, hấp dẫn, nội dung thiết thực, bám sát nhiệm vụ chính trị được giao. Hình thức phù hợp và hiệu quả nhất trong tổ chức phát động phong trào thi đua là gắn với sự kiện chính trị, lịch sử, văn hóa của đất nước, của dân tộc, của Đảng; gắn với ngày truyền thống, ngày kỷ niệm hoặc sự kiện lớn của ngành, địa phương, đơn vị. Chú ý lựa chọn các chủ đề, tên gọi thi đua theo hướng ngắn, gọn, rõ, đủ, dễ nhớ, có tiêu chí cụ thể. Tổ chức, kiện toàn bộ máy làm công tác thi đua, khen thưởng theo hướng gọn, nhẹ, hiệu quả, thiết thực, phù hợp với các quy định của Luật thi đua, khen thưởng. Xây dựng đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức phụ trách công tác thi đua, khen thưởng có năng lực, trình độ phù hợp, có khả năng tổng hợp, xử lý thông tin nhanh, thật sự mẫu mực về phẩm chất, năng lực, trình độ, văn hóa, nghiệp vụ chuyên môn.

Ba là, chú trọng quan tâm xây dựng các gương điển hình tiên tiến và đổi mới công tác khen thưởng. Đặc biệt coi trọng việc phát hiện, xây dựng, tôn vinh và nhân rộng nhân tố mới, những điển hình tiên tiến, gương “Người tốt, việc tốt”. Quan tâm lựa chọn các tập thể, cá nhân có thành tích tiêu biểu để biểu dương, tôn vinh, khen thưởng kịp thời nhằm tạo động lực và đòn bẩy phấn đấu cho các tổ chức, cá nhân. Đặc biệt chú trọng phát hiện, bồi dưỡng, tổng kết và nhân điển hình tiên tiến để có hình thức biểu dương và nhân rộng, noi gương như những “ngọn cờ đầu”, những “tấm gương sáng”, tạo được sự lan tỏa cần thiết. Đổi mới công tác khen thưởng, bảo đảm tính chính xác, kịp thời, công khai, minh bạch, rõ ràng, hợp lý trên cơ sở coi trọng việc phát hiện, lựa chọn các tập thể và cá nhân có thành tích xuất sắc để khen thưởng. Công tác xây dựng điển hình tiên tiến phải được thực hiện từ cơ sở và chỉ đạo thực hiện

đồng bộ tốt cả 4 khâu: Phát hiện - bồi dưỡng - tổng kết - nhân điển hình tiên tiến.

Bốn là, tăng cường công tác hướng dẫn, kiểm tra, đôn đốc trong thực hiện công tác thi đua, khen thưởng. Thực hiện nghiêm túc việc đôn đốc, kiểm tra, sơ kết, tổng kết các phong trào thi đua với nhiều hình thức, cách thức linh động, phù hợp với đặc điểm, tình hình của từng đơn vị, từng địa phương, như ban hành văn bản, tập huấn, hội thảo chuyên đề... Chú ý kiểm tra về công tác thi đua, khen thưởng gắn với thực hiện Quy chế dân chủ ở cơ sở. Phát huy vai trò, trách nhiệm của các thành viên hội đồng thi đua - khen thưởng và vai trò tham mưu của cơ quan chuyên trách công tác thi đua, khen thưởng các cấp. Thực hiện cải cách hành chính, ứng dụng công nghệ thông tin trong công tác thi đua, khen thưởng. Đặc biệt phát huy vai trò của Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể nhân dân trong việc vận động đoàn viên, hội viên và các tầng lớp nhân dân, huy động sức mạnh tổng hợp của cả hệ thống chính trị tham gia các phong trào thi đua yêu nước và công tác thi đua, khen thưởng.

3. Kết luận

Trong suốt 70 năm qua, tính nhân dân trong “Lời kêu gọi thi đua ái quốc” của Chủ tịch Hồ Chí Minh vẫn còn nguyên giá trị lý luận và thực tiễn sâu sắc. “Công việc hàng ngày chính là nền tảng thi đua”, “thi đua là gieo trồng, khen thưởng là thu hoạch”, thi đua, khen thưởng thực sự là “đòn bẩy” kích thích cá nhân, tập thể hăng say hoạt động, phát huy hết tài năng của mình. Đặc biệt trong công cuộc đổi mới và phát triển trong thời đại cách mạng công nghiệp 4.0 hiện nay, “Lời kêu gọi thi đua ái quốc” của Người vẫn luôn là nền tảng, là động lực tạo nên nhiều phong trào thi đua sôi nổi, rộng khắp, lan tỏa mọi mặt của đời sống xã hội, mọi tầng lớp nhân dân, góp phần tạo nên động lực to lớn trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa trong tình hình mới. □

Tài liệu tham khảo

- (1) Quốc hội, *Luật Thi đua, khen thưởng*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2013, tr.2.
- (2) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 5, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr.444.
- (3) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Sđd, tập 5, tr.444.
- (4) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Sđd, tập 5, tr.445.
- (5) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Sđd, tập 5, tr.445.
- (6) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Sđd, tập 5, tr.445.
- (7) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Sđd, tập 6, tr.273.